

„Soča“ izhaja vsak petek in velja
pe pošilj profemana ali v Gorici na dom
pošiljana:

Vse leto f. 4.40

Pol leta 2.20

Četrty leta 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „po-
šilnicah“ se plačuje za navadno trislop-
no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat

7 " " " " 2 " "

6 " " " " 3 " "

Za večje čerke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po
8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici
blizu „treh kron“, na starem trgu
in v nunski ulici ter v Trstu, via Ca-
serma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo
uredništvu „Soča“ v Gorici na Travniku
16, I., naročnina pa opravištvu „Soča“
Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj
se blagovoljno frankujejo. — Delalcem
in drugim nepremožnim se naročnina
zniža, ako se oglase pri opravištvu.

Včerajšnje številko nam je zasegel gospod
državni pravdnik zaradi vvodnega članka „Viso-
ka vlada pa Slovenci“ (s koroško-primorske meje).
Današnja številka je drugi popravljeni na-
tis včerajšnje.

Goriška ljudska posojilnica.

Pretekli ponedeljek, 25. t. m., zbrali so se bili
društveniki tega najnovejšega slovenskega zavoda k ob-
čnemu zboru v pisarnici dr. Nikolaja Tonklija. Med
navzočimi bili so tudi: profesor Fr. Erjavec, mejni
prof. Ant. Obizzi, župnik Filip Kramar, dr. Jožef
Tonkli, vsi udje ravnateljstva in drugi. Izmed 157
opravištvih deležev zastopanih je bilo 65, večji del po
dotičnih društvenikih, nekaj tudi po pooblastilu. Ob
11. uri odpre ravnatelj dr. Nik. Tonkli zbor, pozdravi
navzoče gospode ter naznanja, da temu občnemu zboru
ni naloga sklepati o rednem letnem računu, ki po
pravilih se obravnjuje še le konec upravnega leta, da
je pa ravnateljstvo pri vsem tem sestavilo poročilo in
tudi račun o dosedanjem delovanju, da izrači vse v
lepem redu ravnateljstvu in nadzorništvu, ki se izvo-
lita v tem občnem zboru. Dosedanje ravnateljstvo je
opravljalo službo kot osnovni odbor, nadzorništva
pa do zdaj ni še bilo. Slednjé izrazi ravnatelj željo,
naj bi navzoči društveniki delali vsak v svojem krogu
za razširjenje ustanove, ki ima prvi in edini namen,
rešiti kmeta iz oderuških rok.

Na to je poročal v imenu ravnateljstva tajnik
g. Iv. Berbuč o dosedanjem trudu in uspehu društva.
Iz njegovega poročila smo posneli, da je imela poso-
jilnica dohodkov od 1. junija do 31. decembra 1883.
2447 gl. 74 kr., stroškov pa 2442 gl. 79 kr., tako
da 31. dec. 1883. bili so v denarnici le 4 gl. 95 kr.
To je jako dobro znamenje, kajti posojilnica takrat
dobro izhaja, kadar ima ves denar na ljudeh; če ji
pa v blagajnici plesni, je slabo za njo. Pokriti je imela
posojilnica imenovanega dne 1994 gl. 95 kr., katerih
je pokrila v menjicah 1950 gl., v državnem dolžnem
pismu 40 gl., v gotovini 4 gl. 95 kr. Aktiva, sestav-
ljena po § 13. in 14. društvenih pravil so znašala
1994 gl. 95 kr., pasiva 1910 gl. 50 kr., tako da je
ostajalo 31. dec. 1883. čistega dobička 84 gl. 45 kr.

LISTEK.

Narodno blago na Cerkljanskem.

Iz cerkljanskih hribov.

V novejši dobi so se slovenski rodoljubi lotili
zopet težkega, a važnega dela: nabiranja in priob-
čevanja narodnega blaga. Važnosti narodnega blaga
mi ni treba opisovati, ker več ali manj je gotovo že
vsakemu znana. Narodno blago je merilo duševne
zmožnosti našega ljudstva. Ono je neminljiv spomenik
narodove moči in njegovega uma. Ono je kazalo, ka-
teru nam kaže pot, po kateri naj se sedanja literatu-
ra razvija. Ali kljub neprecenljivej vrednosti narod-
nega blaga se mnogi Slovenci malo, premalo ž njim
pečajo. Rod za rodom izmira in z rodom ginejo na-
rodni ostanki; kar je zginito, je zginito za vedno,
nikedar več se ne povrne. Veliko mož se je že trudilo
in se še vedno trudi, da bi ta narodni zaklad, kjer
in kolikor je še mogoče, rešili pogina. Veliko se ga
je pogubilo, veliko se ga je rešilo, a še veliko več
ga je, katero še vedno pričakuje dneva rešitve. Okraj,
kateri že dolgo brez uspeha pričakuje in kliče rešite-
ljev, je cerkljanski. Zastonj se obrača do svojih roj-
akov, do svojih razumnikov, zastonj kliče druge slo-
venske rodoljube na pomoč. Nikdo ga ne sliši, ali
pa ga noče slišati. Čudno! Kaj bi bilo temu uzrok?
Morda pa okraj v resnici ne more izpolniti tega, kar
obljubljuje; morda nima narodnega blaga? Krivico bi
mu delal, kdor bi mu to očital! Ima ga, in to ne v

Od tega zneska se odbije po društvenih pravilih 100/0
za rezervni fond, 50/0 za nagrado ravnateljstvu in
obresti za izposojila, tako da ostane dobička, ki se
ima razdeliti na opravilne deleže, 64 gl. 78 kr., kar
znaša okolo 7 1/2 0/0. Opravištvni deleži nesejo torej do-
bre obresti in vloženi denar ni zgubljen; obresti se
pa ne plačajo zdaj, kakor smo z gore omenili, ampak
še le konec upravnega leta ali pa še le konec teko-
čega državnega leta, da se bodo potem društvena leta
vjemala z državnimi. Posojilnica je izposodila v zne-
skih od 40 do 600 gl. vkup 2340 gl., podaljšala je
izposojil za 2400 gl., vsega prometa je imela 7300
gl. 50 kr.

Pri razpravi o odborovem poročilu prašal je g.
župnik Kramar, ali bi ne bilo primerno, da bi se obra-
čala posojilnica pri izposojevanju denara na razna
društva po deželi, n. pr. na vinorejsko društvo v Dorn-
bergu, in bi izposojevala novce onim ljudem, katere
bi društvo kot potrebne in zanesljive zaznamovalo.
Odgovor je dobil, da do zdaj se taka potreba ni še
pokazala in da, ako bi se pojavila potreba, bi po dru-
štvenih pravilih ne zadostovalo, da se prosilec samo
priporoči, ampak mora kdo tudi porok zanj biti. Mo-
ralo bi torej za priporočenca jamčiti ali celo društvo
ali pa kateri društvenik. Razpravljalo se je prašanje,
kako bi se to prekoristno društvo bolj razširilo in
utrdilo, ter so se sprejeli ali odobrili v tem oziru ne-
kateri nasveti. Navzoči so bili o tem prepričani, da s
pojasnovanjem in priporočevanjem ter natančnim vod-
stvom se da še veliko opraviti.

Na to je bila volitev ravnateljstva in nadzorstva.
Na predlog g. dr. J. Tonklija volili so se v ravnatelj-
stvo dosedanj gospodje, namreč: dr. Nikolaj Tonkli,
ravnatelj; dr. Aleksij Rojic, njegov namestnik; kne-
zovadškotajski kancler Matija Kravanja, denarničar;
dr. Ant. Gregorič, kontrolor; profesor Ivan Berbuč,
tajnik. — V nadzorstvo so bili voljeni: profesor Fr.
Erjavec, vodja Fr. Povše, uradnik Fr. Feršič, župnik
Filip Kramar v Dornbergu, vikar Andrej Znidarčič v
Gradnem. Ker je bil dnevni red končan, sklenil je
predsednik prvi občni zbor „Goriške ljudske poso-
jilnice.“

Mnogo rodoljubov je obečalo, da pristopi temu
društvu, a do zdaj so vedno odlašali; dosedanje do-
bro denarno stanje naj jih prepriča, da se jim ni bati
za vloženi denar. Ako bi posojilnica imela več dru-
štvenikov, lahko bi tudi več izposojevala in dobički

majhni, ampak v veliki meri. Kar se narodnega blaga
tiče, se naš okraj s ponosom lahko meri z marsikaterim
drugim, a vse to je še mrtev zaklad. Cerkljanski okraj
je v tem obziru podoben hribu, kateri hrani v sebi
najlepše in najdražje kamene, a nobeden se ne potru-
di, da bi jih poiskal, dasi bi bilo treba samo malo
zemljo odgrebsti in kameni bi se prikazali.

Znano je, da kraji, kateri so v bližini ali vsaj
v ožji dotiki z mestni, so svoje prvotno življenje ali
življenje svojih pradedov popolnoma spremenili. Na-
rodne šege, noše, običaje, vse je poplavila spremenja-
joča se mestna oblizanost. Navzeli so se mestnega
življenja in mestnih izdelkov, domače blago so začeli
zanemarjati, popuščati, tako da danes je že težko
zaslediti pravo narodno življenje. Pri nas na Cerkljan-
skem je to vse drugače. Mestna omika ni imela moči
do nas; zato je do novejših časov ostalo med narodom
vse to, kar so od nekdanjih časov rod za rodom po-
dedovali. Šege, navade, običaji, narodna slovstvena
dedščina, vse je ostalo skoro popolnoma nepremenjeno
in to večinom do zadnjega desetletja. Do zadnjega
desetletja, pravim, kajti kakor se je v novejšem času
začela širiti pri Slovencih nekaka občna narodna za-
vest, občno narodno gibanje, tako so se tudi Cerkljani
v zadnjih letih začeli z veliko navdušenostjo zanimati
za napredujočo omiko. Ljudstvo se je začelo zanimati
za časnike, za novosti. Ustanavljajo se čitalnice, bralna
društva, napravljajo se ljudske veselice. Pevovodje se
z vso močjo prizadevajo, da bi odstranili grdo pope-
vanje in tudi pri nas vcepili in razširili kali umetne-
mu narodnemu petju. Narod se je pričel zanimati

bi bili večji. Največji dobiček bi bil ta, da bi se kmet
rešil iz rok neusmiljenih oderuhov. Rodoljubi, katerim
plesni denar v škrinji, v posojilnico ž njim, da pri-
nese obresti in da prinese marsikomu pomoč v veliki
nadlogi. Rojaki na noge! Uradna ura je vsak četrtek
od 10. do 12. predpoludne, vendar se sprejema de-
nar in se izposojuje kedarkoli, ako je priložnost ali
sila. Posojilnica ima svoj sedež pri dr. N. Tonkliji v
ulici Ascoli pri sv. Ivanu, h. št. 1.

Dopisi.

V Gorici, 28. febr. — Častiti gospod urednik!
Mislim, da se spomni kdo naših mestnih potreb
in da vam bo pisal kaj o stvareh, ki so za mesto
preveliko važnosti in katerih ne bo mogoče djati z
dnevnega reda, dokler se stalno ne uredijo; samo da
bi se ne uredile tako, kakor novo pokopališče, na
katero mislijo z nevoljo njegovi grajalci in njegovi
zagovarjalci po sili. Ker se pa nihče do zdaj ni o-
glasil v cenjeni „Soči“ o strogo mestnih zadevah, za-
to dovolite, da jaz danes na kratkem omenim neko
reč, o kateri se mestni očetje posvetujejo že mnogo
let in o kateri je nedavno pisal neki tukajšnji list,
ki Slovincem zabavlja, kjer more. Menim pitno vo-
do, katere mesto nima dovolj, kakor tudi vodo za
snaženje, pomivanje in drugo rabo. Skoro nobene stvari
Gorica tako ne potrebuje, ko zadostne dobre vode.

V rečenem listu je nekdo nasvetoval, naj se
plača Rittersju, ki dobiva vsako leto 4500 gl. za vodo,
katero daje iz Stračie mestu, nekoliko večja vsota
(morebiti 6000 gl.), da bo dajal mestu več vode, in
naj se v Kronbergu, odkoder je speljana sedanja go-
riška voda, nabere v obstoječe cevi nekaj več stu-
dencev, da bo vodotok obilnejši. S tema dvema sred-
stvom bi se po mislih omenjenega dopisnika poma-
galo goriškemu mestu v njegovi potrebi gledé pitno
in druge za hiše in vrte potrebne vode popolnoma.

Temu načrtu sem jaz popolnoma nasproten, ker
je predrag in nezadosten. Stroški za nape-
ljanje nekaterih studencev v Kronbergu v sedanje ce-
vi bi ne bili v nikaki razmeri z ono množino vode,
katero bi dobili iz teh studencev, bili bi pa tudi pe-

za to, kar je novo, kar je umetno; prejšnje se mu
dozdeva nepopolno, prenavadno, začena je zanemar-
jati, popuščati. S tem se začenjajo narodni proiz-
vodi polagoma zgubljati v večno pozabljenost. Veliko
našega narodnega blaga visi tedaj nad nevarnim, glo-
bokim propadom; samo še en rod, in koliko nam ga
zginje v preteklosti.

Cerkljani morejo biti ponosni na svojo narodno
dedščino. Po mnogih krajih, v katerih so Slovenci v do-
tiki z drugimi narodi, je več ali manj tuji upliv sode-
loval na razvitek narodnega blaga. Našemu okraju je
povsod le naš jezik, naš narod mejaš, zato je vse to,
kar ima, izrastlo iz lastne zemlje brez tujega upliva.
Vse kar ima, imenuje sad svojega uma, občutke svojega
srca, okvir svojega življenja.

Drugo, kar daje našemu okraju častno mesto, je
množina starinskih knjig. Tudi v tem obziru se more
naš okraj ponašati, ker hrani v sebi veliko takih
knjig, katere so danes že jako redke. V mislih so
mu knjige z letnico 1690 in naprej; o onih iz našega
stoletja niti ne govorim. Pri tej priložnosti naj ome-
nim pridige Janeza Vipavskega, Pöhlinovalov slovnico,
njegove „Molitvene bukvice“, več zvezkov pobožnih
pesmi, katere spadajo v to dobo, in več drugih, ki se še
vedno med ljudstvom nahajajo. Žalibog, da so začeli
te knjige od dne do dne bolj uničevati in da se jih
je že veliko uničilo, ker ljudstvo sega sedaj raje po
novejših, ker se mu prejšnje dozdevajo brez prave
vrednosti. Neizmerna škoda je, da smo toliko časa
zgubili, ne da bi se bili potrudili za stare priče slo-
venskega slovstva. Pozni smo, skoro prepozni; med

polnoma zavrženi, ker bi ne odstranili neobhodne potrebe drugega vodotoka. Ako moramo razen kronberških cevij še za druge skrbeti, zakaj bi ne poiskali takih, ki bi nam dale zadostne vode, ne da bi bilo treba v Kronbergu novih stroškov.

Vodotok iz Stračice je nerabljev in predrag, nerabljev gledé pitne vode, ker voda, ki prihaja iz Stračice, je pretopla, zaradi cevi, ki so premalo globoko v zemljo položene, in ni dovolj čista, ker ni precejena (filtrirana). Izgovor, da voda iz Stračice je samo za pranje in vrte, ni veljaven, kajti občinstvo, ki je siljeno hoditi po tisto vodo, ne dela razločka, ko ima vodo rabiti, ampak jo rabi za vse, samo da jo ima. Nasvet, da naj se napravi v Stračicah cedilo (filter) nam nič ne pomaga, ker cedilo očisti vodo mehanične nesnage (zemlje, prahu itd.), nikakor pa ne kemičnih zmesij. Kemične zmesi so veliko bolj nevarne, ko mehanične; to mora priznati vsakdo. Voda iz Stračice se pa prav lahko kemično pomeša, ker se zajema pod tovarnami, v katerih so začeli v novejših časih rabiti kemične snovi. To se vidi v Podgori, kjer je Ritterjeva tovarna popolnoma pokvarila pitno vodo. Ako v Stračicah sedaj ne rabijo kemičnih tvarin, ne moremo vedeti, ali jih ne bodo rabili s časom (rabili jih bodo gotovo, ako bodo kazale dobiček); zato se ne moremo zanašati na ono vodo gledé čistobe. Pitna voda mora imeti svoj izvir ali začetek nad tovarno.

Voda iz Stračice je pa tudi predraga mestu. Mesto plačuje zdaj 4500 gl. na leto za njo; če so to obresti po 5 od sto od naloženega kapitala, znaša kapital 90.000 gl. Če se zviša letna plača na 6000 gl., bodo to obresti od 120.000 gl. Razen tega bili bi stroški še za cedilo in za večje cevi, katere nasvetuje uže večkrat omenjeni dopisnik. Stroški bi bili torej veliki in sicer za slabo ali vsaj za ne popolnoma zanesljivo vodo. Navedena vsota pa ni edina, ki dela vodo iz Stračice drago; veliko dražja je ta voda zato, ker zaradi nje je mesto odvisno od Ritterjev. Ali si upa goriški magistrat postaviti mitnico na svojo cesto, ki veže postajo z mestom, na kateri bi se zahtevalo pol krajcarja od kvintala od vsega blaga, ki se pelje v mesto? Tega si ne upa; zakaj ne? Ker po ti cesti prevažajo največ blaga Ritterji in če bo magistrat zahteval cestnino, bodo Ritterji zahtevali vodnino. Kadar bo v mestnem starešinstvu posvetovanje o imenovanju mitnici ali o vodi, ki je mestu potrebna, bilo bi najbolje, da bi vsi oni svetovalci zapustili dvorano, ki imajo kupčijske, denarne ali službene zveze z Ritterji. Prepričani smo sicer, da tudi če ostanejo, bodo glasovali po svojem prepričanju, vendar ako bi tisti čas šli iz dvorane, vzeli bi hudobnim jezikom povod obrekovanja in to je veliko.

Gorici se da pomagati z vodo tako le. Studenčnice v okolici ni toliko (vsaj znane ne), da bi zadostovala vsem mestnim potrebam. Sočina voda je pa izvrstna, ako se obvaruje kemičnih in mehaničnih zmesij. Zato naj se napelje voda v mesto iz Soče; vodotok naj se začne nad Solkanom, kjer ni nobene tovarne. Od Solkana naprej do Plavi naj mesto proti majhni odškodnini dobi pravico, da se ne bodo smele tovarne zidati, da bo voda obvarovana kemične zmesi. Kjer se bo voda zajemala iz Soče, naj se napravi cedilo (filter), da se odstrani iz vode mehanična zmes. Cevi naj bodo široke in globoko v zemlji, da se voda po poti ohladi. Iz Solkana do Gorice voda pada in zato bi se lahko napeljala v nižjih delih mesta tudi v višja nadstropja, kamor bi jo njena teža gnala. Vode bi bilo vedno dovolj in bila bi dobra za katero koli rabo. — Preračunili so, da tak vodovod bi stal

tem, ko so drugi svojo narodno njivo že davno poželi, in pobirajo zadnje ostanke, leži pri nas še vsa njiva nepožeta, a poteptana, in tedaj ni čuda, ako se je že veliko dragega semena izgubilo. Kako žalostno je slišati: „Moj stari oče, ta jih je znal, in kako lepe, dva dneva bi vam jih imel dosti pravit.“ Mož je umrl in z njim je umrlo vse, kar je vedel in znal, ker sedanji rod se veliko tega več ne spominja. Ali pa, ako prašate po kakih knjigi, za katero si zvedeli odgovori: „Saj ni dolgo, od kar se je tukaj povajavala; gotovo so jo otroci raztrgali.“ Žalostno sicer, a kaj se hoče; kar je zgnilo, je zgnilo, tega ne priključimo več nazaj.

Na noge, Cerkljani! Dasi je preteklost veliko za vselej pogubila, nam vendar sedanost še mnogo ponuja; ako to rešite, ste svojo čast pred svetom rešili. Sramotno bi bilo, ako bi se vam moralo očitati, da se niti toliko ne potrudite, da bi njivo, katero so vam drugi nasejali, poželi.

Pokažite svetu, da niste svojih talentov zakopali, ampak da ste modro z njimi ravnali, kar pričajo obresti, katere sedaj pobirate in katere s ponosom slovenskemu svetu pokažete. Pokažite svetu, da svoje zaklade tudi sami cenite, da cenite in spoštujete vaše pradede. S tem pridobite da vas bodo tudi drugi spoštovali. — Na delo tedaj!

Sekec.

200 do 300 tisoč gl. Denimo srednje število 250 tisoč. Kje se dobi denar za to napravo? 120.000 gl. znaša tisti kapital, od katerega bi plačevali vsakoljetne obresti Ritterju za pomnoženo vodo. 130.000 gl. pa oni, katerega obresti bi nesla mitnica na cesti proti postaji, ako bi se napravila, plačila zasebnikov za vodo v svojih hišah, in še kak drugi vir. Denar bi bil torej vkup. Sicer pa ne vém, ali so v mestu take razmere, da bi se smelo začeti brez strahu kako veliko podjetje, kajti podjetja zadnjih let niso prinesla sreče našemu mestu. Zato videant consules; mestni očetje, imejte blagor občine pred očmi.

S Krasa, 26. febr. — Prosim, g. urednik, blagovolite sprejeti nekoliko vrstic v Vaš cenjeni list. Mnenje moje je, vam nekaj o vinu poročati. Veselilo me je, ko sem v cenjeni „Soči“ čital v preteklem letu o dobri letini v goriških Brdih; tudi Istra hvalila se je, da ima vina mnogo. Radoveden sem bil, kakšnega. Leto se ni minulo, ko sem se o isterskem refošku v različnih krajih dobro prepričal; se vé, dopadal se mi je. Veselilo me je, da si tužna Istra s tem tudi opomore in da dospé do željenega blagostanja. Ali ko se ga je mnogo, mnogo sodov in sodčkov v različne kraje razprodalo, posebno na Kranjsko, in se ga vendar še zdaj toliko v Istri nahaja, začelo se mi je nekako čudno, mislil sem: tu mora biti „mašina“, in menim, da se nisem varal.

Nekdo pripelje iz severne Istre vino za svojo krčmo in sicer vino, katero se je jako hvalilo. Pridem v krčmo, pijem, a dopada se mi ne niti po barvi in tem manj po okusu. Vzajem steklenico, prosim krčmarja, naj mi jo napolni in jo nesem domov. Doma pustim jo stati osem dni; po osmih dneh jo odprem, vlijem vino v kozarec, a kaj vidim? Spodaj v steklenici dva prsta gošče, temne barve, ki po mojem mnenju ni zdravju prikladna, ampak jako nevarna. Svetoval bi, da bi se v tem oziru ustanovila krajna komisija, katera bi imela nalogo na vino dotične občine bolj paziti. Gospodarje pa, pri katerih bi se „pacikano“ vino dobilo, ostro kaznovati; v kratkem bili bi na boljem.

Kraševcem bi pa priporočal še najraje domače, ono, katero lastna zemlja rodi. Teran je sicer dražji, a človeku pravo zdravilo.

(Opomba uredništva. Ume se po sebi, da ne pačijo vsi Istrani svojega vina, ali žalostno je, da so nekateri, ki škodujejo sebi in celemu okraju z brezvestnim pačenjem vina. Take izgleda imamo žalobog tudi na Goriškem. Ni dolgo, odkar je naš dopisnik iz Kanala tožil o nekem krčmarju, kateremu so vino na gnoj izlili. V Kanalu je pa to dobro, da imajo izvrstno policijo, ki hitro zavoha, ako se v trgu kaj nerodnega zgodi. Tako policijo naj bi imeli, kakor tudi g. dopisnik nasvetuje, po vseh občinah, potem bi bilo ponarejalcem vina delo vsaj oteženo. Najboljša policija seveda bi bila poštenost, ali kaj, ko je ni kupiti?)

Posestnik.

Devin, 26. febr. — Koncem prošlega leta imeli smo tukaj občinske volitve. Devin pripada gradiškemu političnemu okraju. V tem okraju odrekajo nekateri kaplanom volilno pravico; mej to spada tudi naš g. župan. In zakaj to? No, te vrstice nimajo namena odgovorjati na to prašanje. Menim pa, da ne zato, ker je v motnej vodi laže ribariti. — Ko tukajšnji kaplan v imeniku volilcev, ki je bil na ogled razpostavljen, ne najde svojega imena, reklamuje svojo pravico pri komisiji, katera je reklame presojevala, opirajoč se na točko 1. 2. a. občinskega volilnika. Komisija pa, ktero je bil g. župan, ne zmened se za točko 17. obč. volilnika, po svojej volji izbral, pri kima predsedniku in kaplanu dobi svojo pritožbo odbito. — Pri tej priliki naj omenimo, da je g. župan kot komisije predsednik precej netaktno in zelo nepristojno ravnal, podtikajoč g. kaplanu sleparijo, češ, da je imenovano točko napačno navedel. Tako je bila komisija omamljena. Gospod župan! predno kaj takega izustite, trebe stvar resneje premisliti! G. kaplan imel je reklamo pišoč slovenski volilnik pred sabo, a ne italijanskega. Prav in pošteno bi bilo, da bi imela tudi pisarnica slovenske županije vsaj en iztis slovenskega volilnika v svojej knjižnici. — Kaplan išče zdaj pravice pri sl. c. k. okr. glavarstvu v Gradišci; a tudi to noče mu priznati v §. 1. 2. a. utemeljene pravice, češ, ta točka daje volilno pravico samó duhovnikom kristijanskih spoznav, ki služijo stalno v dušnem pastirstvu, a devinski kaplan ne more se smatrati kot stalno služéči duhoven, „perché ad natura (sic) amovibile“. — V svesti si pa, da, čeprav „ad nutum amovibile“, vendar služi stalno v dušnem pastirstvu, ker v slučajih premeščenja njegova služba ne preneha, se kaplan z glavarstvenim odlokom ne zadovolji. Pritoži se proti temu odloku pri veleslavnem c. k. namestništvu v Trstu, opirajoč se mej drugim na razsodbo vis. c. k. državnega sodišča od 24. okt. 1879 št. 198. Ta razsodba namreč priznava kaplanom splošne volilne pravice. Visoko c. k. namestništvo uniči glavarstveni odlok ter prizna v smislu §. 1. 2. a. obč.

volilnika devinskemu kaplanu volilno pravico z ukrepom od 7. febr. 1884. št. 1243. — Tako si je kaplan v Devinu kračeno mu pravico priboril. — Toliko v poduk kaplanom sploh, a posebno kaplanom gradiškega okraja.

(Op. uredn. Cestitamo gospodu kaplanu za moško vedenje ter prosimo vse častite rojake, najse potegujejo poedini in združeni za svoje in narodne pravice tako, kakor devinski kaplan za volilno pravico.)

—r.—

Iz Brd, 28. febr. V treh mesecih: decembra, januarja in februarja so umrli v Brdih trije dušni pastirji: gg. Ignac Fabiani, župnik v Slovrenci, Anton Zamar, beneficijant na Vrhovlji, in Andrej Jug, kurat v Kožbani. Zadnji je bil pokopan na pepelnico ob 11^{1/2} uri v pričó velike množice ljudstva, zbrane iz več duhovnij. Sprevod je vodil pred. g. Al. Fabiani, župnik iz Biljane, s pomočjo 6 duhovnikov, katerih dva sta bila iz Slovenije onkraj Idrije: — hvala vsem!

Kožbanski kurat je umrl za pljučnico, katero je dobil na dan pogreba ranjkega Zamarja. Tisti dan je omenjeni gospod po poti hitel, da bi prišel o pravem času k pogrebu. Vsled tega se je ves prepotil in ko je prišel na Vrhovlje, je šel naravnost v cerkev, ki je bila ulažna in mrzla, ne da bi se bil prej v kaki hiši pri ogaji ogrel ali preoblekel. Neki svetni gospod, ki je bil pri pogrebu pričujoč, je že takrat rekel, da kožbanski gospod si je danes nakopal smrtno bolezen. Tako se je tudi zgodilo; v mrzli cerkvi je pot udaril v gospoda, začel je bolehati in na tem je umrl. Bog mu daj večni mir in pokoj.

Vsled teh izgub ima gradenski g. vikar razen svojega prav težavnega vikarjata še dvema raztresenima duhovnijama dušno pomoč dajati — Slovrencu in Kožbani. A nadejamo se, da Slovrenec dobi kmalu rednega dušnega pastirja, kajti izvedeli smo, da za to duhovnijo se je oglasil izvrsten duhoven: čvrst, mlad, delaven, razumen, zdrav, krepak, vnet za božjo čast in zveličanje duš, praktičen mož in pošten narodnjak. Blagor občini, ki ga dobi!

„Passer solitarius“.

Iz Brd, 26 febr. — Dopis iz Števerjana v zadnji „Soči“ in opazka uredništva na konci onega dopisa sta mi dala povod, da sem tudi jaz napisal par besed o razmerah naših zemljiških gospodov in njihovih najemnikov ali kolonov.

V Brdih, kakor znano, je le malo lastnikov ali posestnikov, vsi drugi so kmetje (najemniki ali koloni), kateri posestnikom zemljišča obdelujejo. Delajo pa, skoro brez izjeme, na tretji del vinskega pridelka, t. j. gospod ali posestnik ima 2 dela in kmet 1 del. Ako pridelal najemnik 15 kvincev vina, pripade gospodu 10 in kmetu 5 kvincev, vse drugo, kar pridelal kmet na gospodovem zemljišču, na drevesu in na zemlji, je njegovo. Davki in druge naklade pripadajo gospodu. Od svojega dela mora najemnik še odbiti toliko, da plača gospodu najemščino za hišo, v kateri stanuje, za travnike, gozde itd. Tako je bilo nekdanj in to velja tudi sedaj pri nekaterih gospodin. A drugi, in sicer velika večina, so to razmerje premenili. Mesto da bi kakor prej tržali od svojih najemnikov le 2 dela vinskega pridelka, jemljejo jim tudi tretji del ali celo polovico vsega sadja, katero pridelajo. Še več. Nahajajo se po Brdih tudi taki posestniki, katerim morajo njihovi koloni se po vrha vsega vsa njih zemljišča, katera so si doma obdržali, obdelovati v raboto t. j. brez plačila samo proti picli hrani, pri nekaterih pa še te ne dobijo. In takih rabot ni malo. Vsak najemnik mora priti takemu gospodu delat vsaj po 2 dni v tednu, toraj 104 dni v letu. Misli si, dragi bralec, kaka strašanska butara je to za kmeta. Zgodi se namreč lahko, da če spomladi več časa dežuje, kmet svojega zemljišča ne more obdelati, da ne more nič vsejati in nič vsaditi, kajti, ko hitro vreme pripusti, mora gospodu sejati in saditi; med tem pa čas beži in na zadnje je — prepozno. Ako pa kmet nič ne vseje ali celo malo, kje hoče živeža dobiti za zimo? Morda pri gospodu? Da, oni dan, ko mu dela, ga dobi; pa družina? Zakaj pa kmet pri teh okoliščinah kmetije ne zapusti?, bi prašal kedo. O, saj bi vse popustil, zdihuje večkrat tak revež, ako bi le svojo streho imel! Tako pa sem prisiljen ostati in trpeti!

Čudne so take razmere in skoro neverjetne, ali vendar so resnične. Kje je pa zakupna pogodba? Kako, ali se kmet ne pogodi z gospodom, predno kmetijo nastopi? Pismene pogodbe gospod z njim ne dela. Vsako leto ga pokliče pred se, mu vnovic za eno leto dá v najem zemljišče in stanovanje. Gorje mu, ako proti zine; ako nisi zadovoljen tako, zareži oblastno nad njim, preberi si. Kaj hoče drugega nego molčati in trpeti. Tak položaj je neznošen. Ni čuda ako se je že zgodilo, da je kmet med letom obdelano zemljišče popustil in utekel.

A resnici na ljubo moram povedati, da takih posestnikov gospodov, ki se svojimi kmeti kot se sužnji ravnajo, avala Bogu ni veliko, marveč da so